

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

13 (513)

ISSN 1407-1479

2016. gada 4. jūlijs

Pasniegtas "ITERA Latvija", "Latvijas Gāze", Sveicam jubilārus! LZA un RTU Attīstības fonda balvas

16. jūnijā Latvijas Zinātņu akadēmijā notika gadskārtējs pasākums, kurā tika godināti AS "Latvijas Gāze", firmas "ITERA Latvija", Latvijas Zinātņu akadēmijas un Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonda balvu laureāti – gāzes un siltumtehnikas speciālisti, orgānu transplantologi, vides zinātnieki, ainavu arhitekti.

AS "Latvijas Gāze" ilggadējais vadītājs, tagad – Padomes konsultants, LZA goda mecenāts Adrians Dāvis savā uzrunā teica, ka viss spēks ir jaunajā paaudzē, un to šīgada laureāti pierādīja visā pilnībā, neraugoties uz ļoti nopietnām nominācijām.

Par mūža devumu gāzes, siltumtehnikas un ar tām saistītajās nozarēs AS "Latvijas Gāze" balvu (ar nelielu smaidu) pasniedza Inženierzinātņu doktoram ANATOLIJAM BORODIŅECAM. Kā lai nesmaida – jauns cilvēks, kurš pirms desmit gadiem, 2006. gadā, toreiz RTU doktorants būdams, saņēma AS "Latvijas Gāze" balvu jaunajiem zinātniekiem par darbu "Daudzdzīvokļu ēku siltuma patēriņa dinamikas analīze", šoreiz nominēts kategorijā *par mūža devumu*. Faktiski te nav nekādas pretrunas – Anatolijs šajā neilgajā laikā ir paveicis tik, cik dažs labs visā radošajā mūžā – izstrādājis un sekmīgi realizējis jaunu pētījumu un studiju virzienu ēku energoefektivitātes optimizēšanā, ir kļuvis par vienu no vadošajiem zinātniekiem šajā jomā, pārstāv Latviju Eiropas Apkures, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas inženieru savienības federācijā (REHVA), kur 2015. gadā ieguvis goda biedra statusu. Ar Fulbraita stipendiju stažējies Pensilvānijas Universitātē (ASV), kur iemācījies nebaidīties piedalīties starptautisku projektu konkursos un pretendēt uz finansējumu. Pats vada modernu ēku inženiersistēmu projektus un māca to studentiem, bez tradicionālajiem priekšmetiem pasniedzams topošajiem būvzinātniekiem un arhitektiem jaunu, paša izveidotu disciplīnu "Modernās nulles emisijas ēkas". RTU zinātņu prorektors prof. Tālis Juhna pieminēja arī Borodiņeca laboratorijā ierīkoto termokameru, kurā veic telpu klimata pētījumus un ... kopā ar bobsleja komandu pārbauda kamanu slieces.

Jauno zinātnieku kategorijā balvu saņēma inženierzinātņu doktore JELENA TIHANA par promocijas darbu "Apkures sistēmu konstruktīvie risinājumi pie zemas temperatūras siltuma avotiem". Jelena ir izgājusi pilnu darba un studiju ciklu – koledža, praktiskais darbs, vakara studijas augstskolā, bakalaura, pēc tam maģistra zinātniskais grāds (abi darbi saņemti AS "Latvijas Gāze" stipendijas stipendijām RTU doktorantūrā). Promocijas darbs aizstāvēts 2014. gadā, apprecējies 2015. gadā, jaunā māmiņa 2016. gadā. Adrians Dāvis, pasniedzams balvu, vēlēja neapstāties.

Atzīmējot medicīnas zinātnieku pašizliedzīgo darbu kardiķirurģijas un orgānu transplantoloģijas jomā, AS "Latvijas Gāze" par ieguldījumu paaugstināta riska donoru orgānu transplantācijas attīstībā balvu piešķīra ārstam transplantologam, Transplantācijas centra "Balttransplant" Latvijas nodaļas vadītājam, Rīgas Stradiņa universitātes Transplantoloģijas laboratorijas vadošajam pētniekam un Ķirurģijas katedras docentam medicīnas zinātņu doktoram JĀNIM JUŠINSKIM. Viņa zinātniskās intereses saistītas ar asinsvadu patoloģijas nozīmi nieru transplantācijas pacientiem pirms un pēc transplantācijas, transplantācijas riska faktoriem un transplantāciju no paaugstināta riska donoriem. Zinātnieks, kurā vadošais Latvijas nieru transplantologs profesors Rafaels Rozentāls redz sava darba turpinātāju, pēc balvas saņemšanas atzinies, ka viņš labāk operē, nekā pārdzīvo tādu emocionālu stresu. Cits būtu gatavs saņemt pagodinājumus vai katru dienu, lai tikai nebūtu jāguļas zem skalpeļa.

Profesors Rafaels Rozentāls saņēma jaunā zinātnieka balvu vēl viena sava audzēkņa ķirurga transplantologa un RSU Transplantoloģijas laboratorijas pētnieka ALEKSANDRA MAĻČEVA vietā, kurš tobrīd piedalījās transplantologu konferencē ASV ar stenda ziņojumu. Viņš apbalvots par ieguldījumu pētniecībā nieru transplantācijā no donoriem pēc sirdsdarbības apstāšanās.

Laureāti (no kreisās) A. Borodiņecs, J. Tihana, U. Īle, L. Ikase un J. Jušinskis kopā ar balvu sniedzējiem
J. Brenča foto

Zīmīgi, ka tieši tobrīd notiekošajā Valsts zinātniskās kvalifikācijas komisijas sēdē Aleksandra Maļčeva promocijas darbs tika atzīts par aizstāvēšanai atbilstošu, tādēļ Aleksandram tā bija divkārtā svētku diena, kurā diemžēl viņš pats nevarēja piedalīties.

Diemžēl svinīgajā balvu pasniegšanas ceremonijā aizņemtības dēļ nevarēja piedalīties arī "ITERA Latvija" prezidents Juris Savickis, kuram tas ir ne tikai amata pienākums, bet arī sirdslieta. Vides un Zemes zinātnes, ainavu arhitektūra ir tās nozares, kas ir ne tikai vitāli svarīgas katram iedzīvotājam, bet arī krāšņo dzīvi. Pēdējos gados tās savās rokās pārņēmušas sievietes, un šis gads nav izņēmums.

Latvijas Lauksaimniecības universitātes Vides un būvzinātņu fakultātes Ainavu arhitektūras un plānošanas katedras docente, arhitektūras zinātņu doktore UNA ĪLE balvu saņēma par zinātnisko darbu "Dzīvojamo rajonu iekškvartālu ainaviskā kvalitāte Latvijas pilsētās". Tas ir pētījums par dzīves kvalitāti veidojošām urbānām sistēmām postsociālisma valstu dzīvojamajos rajonos un to iekškvartālos Baltijas jūras reģiona kontekstā, apkopojot ainavisko vidi ietekmējošos faktorus. LZA prezidents Ojārs Spārītis, atceroties savu Rīgas jauno dzīvojamo rajonu pirmiedzīvotāja pieredzi, aicināja pētīt arī psiholoģisko faktoru, ar kādu jauno dzīvokļu iemītnieki metās uz mežu pēc jebkāda stādāmā materiāla savam tuksnesīgajam, neapzaļumotajam pagalmam.

Bioloģijas zinātņu doktori LAILU IKASI no Latvijas Lauksaimniecības universitātes Dārkopības institūta Dobelē ar pilnām tiesībām var saukt par Latvijas "ābolu māti", turklāt ne tikai tie, kuri apčubina ābelītes savā dārzā un lasa žurnālu "Ievas Dārzs", bet arī lielo komercdārzu īpašnieki. Balvu par darbu kopu "Dārkopības zinātne videi draudzīgu augļu dārzu izveidē" aptver darbu ābeļu un plūmju ģenētisko resursu izpēti un slimībuzturīgu šķirņu selekcijā, sākot ar 1982. gadu. Pētījumu mērķis ir uzlabot ābeļu un plūmju šķirņu sortimentu, selekcionējot, pārbaudot un ieviešot ražošanā šķirnes ar kompleksu slimībuzturību, piemērotas Latvijas klimatam, viegli kopjamas, ražīgas un ar uzlabotu augļu kvalitāti, palīdzēt audzētājiem ieviest videi draudzīgu saimniekošanas sistēmu augļu dārzos, sniedzot konsultācijas, informējot par jaunām šķirnēm un audzēšanas paņēmieniem. Akadēmiķe Edīte Kaufmane, raksturojot Lailu Ikasi, pieminēja gan gadskārtējos ābolu svētkus Dabas muzejā, uz kuriem katrs sevi cienījošs ābolu patērētājs cenšas tikt, gan to, ka Laila Ikase ir tāds cilvēks, no kura nekad nedzirdēs sliktu vārdu par citiem cilvēkiem un pie kura vienmēr var vērsties pēc padoma. "Ja Laila kaut ko nezina pati, pateiks, kur to meklēt", viņa raksturoja kolēģes plašās zināšanas un atsaucību. Un ne velti. Padoma prasītāji laureāti ielienca arī pie apbalvošanai sekojošās kafijas tases.

Svinības kuplīnāja Rīgas Tehniskās universitātes vokālais ansamblis "Jauna nianse". Arī katrs laureāts ir ienesis jaunu niansi savā nozarē, parādījis jaunas iespējas un iedrošinājis nākamos balvu pretendētus.

Z. Kiperis

Z. K.

- 4. jūlijā – LZA korespondētājlocekli Aivaru ŽURĪŅU
 - 4. jūlijā – LZA goda doktoru Jāni ČAKULU
 - 17. jūlijā – LZA isteno locekli Grigoriju VEINBERGU
 - 22. jūlijā – LZA isteno locekli Bruno ANDERSONU
 - 27. jūlijā – LZA isteno locekli Andreju KRASNIKOVS
 - 29. jūlijā – LZA goda locekli Imantu LANCMANI
 - 1. augustā – LZA korespondētājlocekli Daliju SEGLIŅU
 - 1. augustā – LZA goda doktoru Ari LĀCI
 - 9. augustā – LZA goda locekli Juri KRONBERGU
 - 23. augustā – LZA korespondētājlocekli Konstantīnu DIDENKO
 - 27. augustā – LZA isteno locekli Oļģertu KRASTIŅU
- Ad multos annos!

Latvijas Zinātņu akadēmija

Sakralitātes aspekti un 21. gadsimta izaicinājumi

20. jūnijā, Ligo svētku priekšvakarā, Latvijas Zinātņu akadēmijā ne tikai sveica Jāņa vārda nesējus, bet arī prezentēja divus jaunus izdevumus, no kuriem viens ir jaunākais žurnāla "Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis" A daļas (sociālās un humanitārās zinātnes) laidieni.

Kā priekšvārdā raksta žurnāla numura sastādītājs prof. Ojārs Spārītis, "mūsdienu cilvēka apziņa maldās nedrošībā, neziņā un šaubās par globālā saprāta uzvaru augošās starptautiskās spriedzes un civilizāciju konkurences laikā. Tieši šis apstāklis ņemts vērā, iecerot kārtējo "Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstu" A sadaļas humanitārajām un sociālajām zinātnēm atvēlētu laidīnu, kuram dotais atslēgas vārds "Sakralitāte" raksturotu cilvēces uzkrāto pamatvērtību kopumu, bet kuru šajā turbulenta laikā zināmā mērā izjūtam kā apdraudētu."

Krājuma tematika ir saistīta arī ar 2017. gadā gaidāmo Reformācijas 500. gadskārtu.

Krājums nosacīti veidots trīsdalīgs. Pirmajā sadaļā "Mūžīgo vērtību aksioloģija mūsdienu skatījumā" lasāmi Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas Rīgas arhibīskapa Jāņa Vanaga ("Baisais, valdzinošais svētums"), Latvijas katoļu baznīcas Rīgas arhibīskapa, metropolita Dr. theol. Zbignevas Stankeviča ("Cilvēks un sakralitāte"), vācu teologa un baznīcas vēstures pētnieka Dr. theol. Ulriha Šēnborna (Schoenborn) ("Sakralitāte – vēlinā modernisma izaicinājums jeb "svēts" – tas ir jēdziena "vienalga" pretmets"), Latvijas Universitātes profesores Dr. phil. Skaidrītes Lasmanes ("Svētuma identitāte un komunikācija") raksti.

Otrajā sadaļā "Sakralitātes nemateriālie aspekti" par Zviedrijas baznīcas likumu un mūziku Vidzemē 17. – 18. gadsimta mijā raksta Dr. art. Ieva Pauloviča, par vācbaltiešu garīdzniekiem – latviešu rakstniekiem apgaismības laikmetā – Dr. philol. Pauls Daija, par sakralitātes jeb svētuma uzņemšanu (aptaujājot vairāk nekā 2000 respondentu) – Latvijas Universitātes profesore Dr. habil. philol. Janīna Kursīte, bet par pēdējā laikā nereti veicamo latviešu karavīru mirstīgo atlieku atgriešanu dzimtenē rakstā "Latviešu karavīru komemorācija kristīgā skatījumā" runā Lutera akadēmijas profesors Dr. theol. Guntis Kalme.

Trešajā sadaļā raksti ir "veltīti pārdomām par sakrālās arhitektūras un mākslas iespējām atspoguļot garīgās vērtības un paust materiālā formā laikmetam raksturīgās idejas" (O. Spārītis). Te pieminams Dr. habil. art. Ojāra Spārīša raksts "Konfesionālās laikas liecības Livonijas mākslas artefaktos", Rundāles pils muzeja direktora Dr. h. c. Imanta Lančmaņa raksts "Baznīca pilī. Sakrālais un laicīgais Frančesko Bartolomeo Rastrelli celtnēs Latvijā", Dr. art. Kristīnes Ogles "Jelgavas "Uzvaras dievmāte", Latvijas Mākslas akadēmijas asociētās profesores Dr. art. Silvijas Grosas apcere "Sakralitātes sifri jūgendstila perioda baznīcu arhitektūrā" un arhitekta Jāņa Dripes raksts "Mūsdienu baznīcu arhitektūra – vispārējās tendences un īpašās parādības".

Jāatzīmē fakts, ka "Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstu" laidieni "Sakralitātes aspekti un 21. gadsimta izaicinājumi" iests ar LZA goda mecenāta Ata Sausnīša atbalstu.

Izdota Dr. hist. Gunitas Zariņas monogrāfija "Ikšķiles 13. – 15. gadsimta iedzīvotāji. 13th – 15th Century Population of Ikšķile"

Latvijas Zinātnes padomes sadarbības projekta Nr. 660/2014: "Kultūru migrācija Latvijā" ietvaros iznākusi Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekles, LU Latvijas vēstures institūta vadošās pētnieces Gunitas Zariņas monogrāfija "Ikšķiles 13. – 15. gs. iedzīvotāji. 13th – 15th Century Population of Ikšķile". Rīga: Zinātne, 2016. 136 lpp. ISBN 978-9934-549-08-3. Izdevums ir veltīts Ikšķiles 13. – 15. gs. iedzīvotājiem – libiešiem un ieceļojušajiem vācu misionāriem, mēģinot rekon-

struēt viņu fizisko un sociālo izskatu, sadzīvi, uztura ieradumus un veselību un salīdzināt abu minēto grupu dzīves kvalitātes rādītājus. Grāmata sastāv no ievada, septiņām nodaļām un nobeiguma. Teksts izvietots paralēli divās valodās – latviešu un angļu. Kā pētījuma mērķauditorija darbā minēti Ikšķiles iedzīvotāji, skolēni, studenti, ārvalstu zinātnieki un pilsētas viesi (7. lpp.).

Monogrāfijas autore, sniedzot vērtējumu savam darbam, atzīst, ka "grāmata ir pirmais mēģinājums ap-

kopot arheoloģiskās, bioarheoloģiskās un rakstīto avotu liecības par Ikšķiles iedzīvotājiem viduslaikos. Tas bija iespējams, pateicoties arheologa Jāņa Graudoņa Ikšķiles baznīcas kapsētas izrakumos iegūtajam plašajam antropoloģiskajam materiālam, kā arī pēdējos gados strauji progresējošajām tā izpētes metodēm" (134. lpp.). Recenzija par G. Zariņas monogrāfiju izlasāma jaunākajā žurnāla "Domuzīme" numurā: Vījups A. Populāri akadēmiski par sen mirušajiem. *Domuzīme*. 2016. Nr. 2. 50. lpp.

Jānis Stradiņš

Skatījums uz LZA Senāta darbību, uzsākot jauno darba cēlienu

(Ievadrūna LZA Senāta jaunā sastāva pirmajā sēdē)

Vadoties no Latvijas Zinātņu akadēmijas Hartas, ko izstrādāja 1996. gadā un ko Saeima 1997. gada janvārī apstiprināja vienbalsīgi (ar likuma spēku), Senāts pārstāv ZA kopumu pilnsapulču starplaikā, pieņem tās vārdā lēmumus, sniedz Statūtu skaidrojumu, apkopo, precizē, atspoguļo viedokļus akadēmiskajā sabiedrībā par norisēm valstī un zinātnē.

Strādāsīm ciešā saskaņā ar LZA prezidentu, prezidiju, nodalām, kopā veidojot Senāta sežu darba kārtību, saprotams, izvērtējot rosinājumus, kurus saņemsim no senatoriem, citiem ZA locekļiem, universitātem, institūtiem, akadēmiskās sabiedrības. Centīsīmes izvīrēt jaunajam, kas liekas nozīmīgi Latvijai un tās zinātnē, kur nepieciešama zinātnieku iejaukšanās. Analīzēsīms Latvijas zinātnes aktuālas problēmas, to risinājumam kopā ar Latvijas Zinātnes padomi radot ekspertu darba grupas.

Senāta uzdevums ir veidot starpdisciplināru domāšanu Zinātņu akadēmijā, uzturēt līdzsvaru starp zinātņu nodalām (dabaszinātnes, eksaktās zinātnes, inženierzinātnes, medicīna, lauksaimniecība, humanitārās un sociālās zinātnes), uzturēt līdzsvaru starp universitātem, uzturēt līdzsvaru starp Rīgu un reģioniem. Pēc šāda principa izraudzīts pats Senāta personālsatāvs, tā domājam veidot nākamo sežu darba kārtību.

Senātoriem jābūt vispusīgi informētiem, arī ārpus pašu šaurās nozares ietvariem, domājot, lai tie spētu pārstāvēt ZA kopumā. Tā tas bija iepriekšējā Senāta gadījumā, kura pēdējā sēdē vairāki senatori izteica pārliecību, ka līdzdalība Senāta sēdēs darījis tos gudrākus, pavēris jaunu ieskatu problēmās, arī tādās, par kurām līdz šim nebija domāts. Jāuztur līdzsvars starp fundamentālām un lietišķām zinātnēm, arī inovācijām, arī zināšanu pārnesi gan sabiedrībā, gan uz tehnoloģijām. Taču te domāts dinamisks līdzsvars, attīstības veicināšana, ne stagnācija, un par to, ceru, gādās arī mūsu jaunie, dinamiskie, darboties grībošie ZA vadītāji ar savu optimismu un aktivitāti.

No otras puses, ZA katrā valstī ir īpaša institūcija. Tā ir demokrātiski elitāra, un mūžu vēlētu zinātnieku kopa, kas likumakarīgi novoco, kļūst konservatīva, nereti atpaliek no dzīvās zinātnes. ZA balstās uz tradīcijām, dažās valstīs, kā Anglijā, Vācijā, Itālijā, Francijā, Zviedrijā, uz gadsimtos sakņotām tradīcijām. Pie mums 70 gadus, varētu arī sacīt, 25 gadus ir izveidotās tradīcijas, zināmi rituāli, un arī tas ir būtiski. Tradīcijas arī ir spēks, ne tikai sagurums. Mēs tās paplašinājām uz 1815., 1775. gadu, atzīmējot 2015. gadā *Academia 200*. Akadēmijai jāveicina un jāapzina savas valsts zinātnes izcilākie momenti, jāievēl jauni locekļi, jāpiesūta jaunās, jāizvērtē situāciju zinātnē, jārosina jauni risinājumi, jāapsūta starptautiskā sadarbība, īpaši ar ES, Baltijas valstīm, Ziemeļvalstīm, Vāciju. Atcerēsīmes, ka ZA ir Latvijas zinātnes reprezentante gan pašu valstī, gan starptautiskajā zinātnes pasaulē.

LZA prestižs pašreiz ir samērā augsts. Gan pašu sabiedrībā, gan ārzemēs tās vārdam ir laba skaņa. Savulaik LZA bija tā, kas 1999. gadā iedibināja Baltijas valstu ZA intelektuālās sadarbības konferenču tradīciju, vēl agrāk – Baltijas asamblejas balvu zinātnē (sākotnēji tāda nebija paredzēta). Šo prestižu nedrīkstam zaudēt, kā tas, piemēram, daļēji noticis ar Rakstnieku savienību, kuras darbība stipri reducēta, lai gan tās jaunais vadītājs Arno Jundze pieliek visas pūles prestiža celšanai.

ZA būtu jāuzņemas aktīvā loma valsts pētniecisko programmu vadībā, zinātnieku sabiedrības saliedēšanā, ciņā pret dažu ierēdņu birokrātiskiem lēmumiem. Pašai ZA būtu aktīvāk jāpievēršas praktiskajai dzīvei. Arvien jāuzsver, ka Latvijas zinātnē ir daudzi pozitīvi sasniegumi, pozitīvas tendences. Diemžēl ļoti daudzās nozarēs ar saviem rādītājiem, par kuru objektivitāti būtu jādiskutē, mēs atpaliekam no ES un pat no kaimiņu valstīm. Novērst to nebūs viegli, īpaši ievērojot zinātnes katastrofāli zemo finansējumu un tā neregulāro pieejamību pētījumiem.

Senāta sēdēs noklausīsimies zinātniskus referātus par aktuālām Latvijas zinātnes tēmām, obligāti – akadēmiķu preten-

dentu zinātniskos ziņojumus (šogad tādi ir 8, tas ir rekordliels skaits un neizņemsim iespēju ievēlēt labākos, perspektīvākos, aktīvākos cilvēkus), izvērtēsīms kandidātus (senatoru aptaujas ir izšķirīgas pilnsapulces balsojumam). Piešķirsīms ik gadu divas Lielās medaļas, daudzas vārdbalvas (kuru nozīmīgums būtu ceļams), apspriedīsīms stipendijas (*L'ORÉAL*). Izvīrsīsīms darbus Baltijas asamblejas, Ministru Kabineta balvām, Atzinības rakstiem, dažādām medaļām (arī starptautiskām), izvērtēsīms gada sasniegumus zinātnē – viss tas ir Senāta prerogātīva. Īpaši auglīga bijusi sadarbība ar F.Ungera Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmiju – Feliksa balvu piešķiršana, EZMA izbraukuma sežu organizēšana – šo sadarbību noteikti turpināsīms.

Ne mazāk svarīga ir zinātnes un inovāciju politikas veidošana un motivēšana. Šajā ziņā senatoriem svarīgi būtu zināt BIRTI nostādnes, par kurām nākamajā Senāta sēdē jūnijā solījis ziņot viceprezidents Andrejs Ērglis. Piekritu viceprezidentam Andrejam Krasņikovam, ka būtu dodami ieteikumi Valsts prezidentam, Saeimai, valdībai, ministrijām, ka jāakcentē ZA devums un neizmantotās potenciālās iespējas, jāraksta ieteikuma vēstules, taču tas jādarā pēc rūpīga ekspertīzes darba un ne katrā Senāta sēdē. Dažādiem uzdevumiem jāveido ekspertu grupas kopā ar LZA, sarīkojot diskusijas zinātnieku vidē, ne tikai Senātā vien.

Jāizvērtē ne tikai zinātnes izcilība, bet konkrētu jomu kvalitāte. Īpaši valsts budžeta veidošanas reizēs visiem aktīviem senatoriem būtu jāiesaistās, jāveic zinātnes lobisms, lai zinātni nefinansētu pēc atlikuma principa, lai zinātnes likumi un MK noteikumi veicinātu inovatīvu zinātni un ieinteresētību tehnoloģiju pārnesē. Atrodosīms veselīgā opozīcijā, tomēr jāatceras, ka Zinātņu akadēmija finansiāli ir atkarīga no zinātnes budžeta, no Izglītības un zinātnes ministrijas labvēlības, tādēļ nedrīkst būt populistiska.

Taču ZA jābūt zinātnes lobītei un jāveicina ne tikai ZA, bet arī visas Latvijas zinātnes prestiža celšana sabiedrībā, īpaši nostiprinot dabaszinātņu prestižu, ar reāliem sasniegumiem, inovatīvu iniciatīvu veicināšanu, piemēram, atbalstot BIRTI un Inovatoru apvienības platformas.

Jāplāno Senāta sēdēs zinātnes popularizēšana sabiedrībā vispār, īpaši jāveicina arī humanitāro un sociālo zinātņu prestižs. Šajā ziņā cerības liekam gan uz A.Krasņikovu, P.Trapencieri, gan uz R.Karnīti un B.Rīvu, kurām liela pieredze popularizēšanā, protams, pirmām kārtām uz prezidentu O.Spārti un viceprezidentu A.Ērgli. Plašsaziņas līdzekļi, darbs ar jaunatni, bērniem, intervijas, Zinātnes naktis – viss tas jāpatur arī Senātā rūpju lokā.

Senāta sēdēs tradicionāli apspriedīms valsts nozīmes pētījumu programmas, īpaši Letoniku, EKOSOC, ko aprūpē LZA, arī pārējās programmas, taču jāpanāk, lai ZA nākamajos posmos aprūpētu programmas arī dabaszinātņu nozarēs, medicīnā, viedās specializācijās. Arī Eiropas projektu kvalitāte jāapsūriež, jāvērtē, īpaši, ja manām kavējumu. Senāta sēdēs svarīgi analizēt ārpus Latvijas strādājošo Latvijas zinātnieku sasniegumus un problēmas. Pašreiz daudzi nozīmīgi Latvijas panākumi zinātnē gūti ārpus Latvijas, daži jānoklausās Senāta sēdēs, jāgatavo programma IV Pasaules Latviešu zinātnieku kongresam.

Būtiski jāpārvar plaša starp jaunajiem zinātniekiem un ZA, neatsvešinot jaunos no ZA. Patiešām, zinātnieku novocošanās, kopā ar visai lieso finansējumu, pašreiz ir galvenais traucēklis zinātnes attīstībai Latvijā. Pašreizējā zinātnes stratēģija Latvijā, pareizāk sakot, tādas neesamība, ved mūs strupceļā. Ir taisnība apgalvojumam, ka, beidzoties Eiropas naudām, var pienākt gals pētniecībai Latvijā. Jāskatās reāli, bez populisma, nepārsūlavējot sasniegumus, bet arī nenoniecīnot sevi. Palasīsīms BIRTI uzdevumā veikto I.Kurzemnieces pētījumu, skaitļi dažviet ir biedējoši.

Senātā regulāri apspriedīmas lietas, kas tieši ietilpst ZA funkcijās – Valsts Zinātniskās kvalifikācijas komisija, Emeritēto zinātnieku padome, Terminoloģijas komisija, kuras 70-gadi pieminēsīms šoruden, arī ZA Vēstu un "Zinātnes Vēstneša" izdošanu. LZA Fonda darbību, kuru vadīs akad. B.Andersons un

kuram būtu jāpiesaista jauni mecenāti. Arī Augstceltnes un izīrētāja Jura Millera konflikti būs vēl šad tad jāizskata, par to gan spriedīs galvenokārt Valde, taču arī Senātā jābūt informētam vispārējos vīlcienos.

Vēlreiz atgriežoties pie zinātnes stratēģijas, domāju, ka Senātā būs jāizsaka, ja nepieciešams, savs viedoklis par neatkarīgo zinātnes centru likteni, patvaļīgu apvienošanu, ko neregulē Zinātnes padome, paši institūti, bet voluntāri ierēdņu lēmumi. Protams, zinātnisko institūciju skaits jāreducē, varbūt uz 20, varbūt pat nelielāku skaitu, tas ir pozitīvi, RTU to jau veic, arī LU, bet šis jautājums jāņem institūtiem un universitātem, nevis ministrijai ierēdņiem vien. Tas attiecas uz Teikas rajona institūtiem, tur dislocētajiem kādreizējiem ZA institūtiem, uz "Silavas" un Nacionālā Botāniskā dārza apvienošanu. Jāapsver varianti, institūtiem brīvprātīgi vienojoties, jo runa taču ir par institūtiem, kas starptautiskajā vērtējumā saņēmuši "5" un "4", īpaši KĶI un OSI.

Varbūt ZA Senāta uzdevumi tvirti pārāk plaši, galu galā institūti, universitātes ir autonomi veidojami, kas nav pakļauti ZA. Tā patiešām vairāk ir ministriju, LZA, ne LZA prerogātīva. Taču LZA klātbūtne ir jāsapūta. Savs viedoklis, atbalsts vai noraidījums daudzos jautājumos ZA būtu šad un tad jāizsaka. Bez populisma, reāli, īpaši uzņemoties aktīvāku lomu valsts programmu veidošanā.

Protams, iedziļināties visās Latvijas zinātņu sājpu lietās, aptvert zinātni kopumā Senāts nebūs spējīgs un nav arī aicināts. Nevarēsīms visu izspriest, taču vēlamies, lai par aktuāliem jautājumiem senatorus regulāri informētu ZA prezidents, ģenerālsēkretārs, viceprezidenti, nodaļu vadītāji, pēc mūsu lūguma arī universitāšu pārstāvji – Senāta locekļi. Mēs priecājamies, ka mūsu vidū ir abu lielāko universitāšu rektori I.Muižnieks un L.Ribickis. Ceru, ka viņi atradīs laiku piedalīties sēdēs. Un katrs senators ir atbildīgs, ietekmīga persona savā nozarē, autoritāte.

Svarīgs jautājums ir LZA iesaiste LR 100-gadē. Tas varētu būt IV Pasaules Latviešu zinātnieku kongress, krājums "Latvieši un Latvija" angļu un krievu valodā 2018. gadā, par kura tapšanas gaitu dzirdēsīms – apstiprināsīms saturu. Latgales apvienošanai ar pārējo Latviju 2017. gada maijā apritēs 100 gadi, varbūt jāriko izbraukuma sēde Rēzeknē. 2017. gadā aprit 25 gadi kopš LZA transformēšanās 1992. gadā un 20 gadi kopš LZA Hartas legalizēšanas Saeimā. Līdz ar to LZA likumīgi ieiet Latvijas valsts vēsturē, taču ir arī priekšvēsture, par ko jārunā. 2018. gads ir ne tikai Latvijas valsts 100-gade, bet arī Rīgas Latviešu biedrības 150-gade, kur 1869. gadā veidojās Zinību komisija, Zinātņu akadēmijas priekšpakāpe, kā to daudzos vēsturiskos avotos raksturo. Zinātnē Latvijas vēsturē kā nacionālās kultūras un patriotiskās pašapziņas avots. Patriotiskā audzināšana, jauns skatījums uz Latvijas vēsturi.

2019. gadā ir LU 100 gadu jubileja, arī tai ZA nevar pāiet garām. Senāts varētu rosināt iekļaut LU 100 gadu jubileju UNESCO vēsturisko atceru reģistrā (2012. gadā ar RTU 150-gadi tas gan neizdevās), plašākā – Latvijas augstākās izglītības un zinātnes *sintētiskā* kontekstā, kopībā. Esmu aicināts par to runāt LU stratēģiskās padomes sēdē un pēc tam varbūt Senātā ziņošu, kad pienāks laiks.

Atzīmēsīms ievērojamāko zinātnieku atceres saistībā ar Latvijas 100-gadi, kā tas notika Paula Lejiņa un Gustava Vanaga jubilejas gadījumā, varbūt arī runāsīms par zinātnieku piemiņas vietām un piemiņas saglabāšanu. Joprojām aktuāla paliek K.Barona, K.Valdemāra, arī A.Bilenšteina vārdbalvu iedibināšana Zinātņu akadēmijā, par ko spriedām jau pērn.

Sadarbība ar reģioniem tiks organizēta EKOSOC, Letonikas programmas un atsevišķas Senāta izbraukuma sēdes – tādas savulaik rīkotas Jelgavā LLU, OSI. Nākotnē varētu izbraukuma sēdes plānot Torņkalnā, Ķīpsalā, RSU, arī Teikas institūtos, Rēzeknē. Varbūt Ventspilī, Radioastronomijas centrā. LZA piedalīsīms jau šomēnes 8. Sēlijas kongresā Jaunjelgavā.

Nacionālās enciklopēdijas būtība un tapšanas gaita

Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas organizētā ekspertu konsilija **slēdzīns**

Konsilijā notika 2016. gada 10. maijā Latvijas Nacionālās bibliotēkas telpās.

Konsilijā bija aicināti piedalīties Latvijas Nacionālās bibliotēkas pārstāvji, Nacionālās enciklopēdijas veidotāji, LZA un Latvijas zinātnisko institūciju un augstskolu pārstāvji, LR Izglītības un zinātnes ministrijas, LR Kultūras ministrijas, Valsts valodas centra, Valsts valodas komisijas, LZA Terminoloģijas komisijas pārstāvji un citi.

Konsilija mērķis bija saprast Nacionālās enciklopēdijas (NE) iecerē, enciklopēdijas veidošanas gaitu, kvalitātes kritērijus un nodrošināšanas mehānismu, sagaidāmos rezultātus un to atbilstību Latvijas sabiedrības interesēm.

Konsilijā piedalījās eksperti: NE ilustrāciju redakcijas kolēģijas loceklis mākslinieks **Valdis Villerušs**, Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta direktore **Jolanta Treile**, Latviešu valodas aģentūras Valodas attīstības daļas vadītāja **Inita Vītola**, Valsts valodas centra Terminoloģijas un metodikas nodaļas vadītājs **Kārlis Bītenieks**, LZA Terminoloģijas komisijas vadītājs **Māris Baltiņš**, Latvijas Universitātes (LU) Latviešu valodas institūta direktore **Ilga Jansone**, LU Filozofijas un socioloģijas institūta pētnieks **Igors Gubenko**, LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas nodaļas vadītāja **Rudīte Andersone**, Latvijas Mākslas akadēmijas Mākslas vēstures institūta vadošā pētniece **Daina Lāce**, Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras vēstures un teorijas katedras vadītājs **Jānis Krastiņš**, Daugavpils Universitātes Zinātņu daļas vadītājs **Edmunds Tamanis**, Latvijas Jauno zinātnieku apvienības val-

des loceklis **Guntars Kitenbergs**, Latvijas Arhitektu savienības pārstāve, arhitekte **Velta Holcmane**, LZA īstenais loceklis **Saulvedis Cimermanis**.

Konsilijā vēl piedalījās: Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) direktors **Andris Vilks**, NE galvenais redaktors **Valters Ščerbinskis**, NE galvenā redaktora vietniece **Astrīda Iltnere**, NE redaktore **Santa Jērāne**, LNB redaktore **Ilze Fogele**, LNB redaktore **Ieva Heimane**, LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta Teātra, mūzikas un kino mākslas nodaļas vadītājs **Arnolds Klotiņš**, LZA goda doktors **Leo Drībns**, LZA goda loceklis **Gunārs Krollis**.

Konsiliju vadīja akad. R. Karnīte. Viņa vērsa uzmanību, ka nacionālā enciklopēdija, kas tiek gatavota Latvijā, ir iecerēta kā pasaules līmeņa izziņas avots latviešu valodā.

Konsilijā bija paredzēts analizēt šādus jautājumus:

- 1) NE veidošanas mērķi un uzdevumi;
- 2) NE saturs, iekļāvums un publicējumu kvalitātes nodrošināšanas mehānisms;
- 3) NE tehniskais risinājums.

Konsiliju ar ievadvārdiem uzrunāja Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors Andris Vilks. NE galvenais redaktors Valters Ščerbinskis pastāstīja par paveikto.

Īss pārskats par Latvijas Nacionālās enciklopēdijas (NE) ideju un saturu

Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors A. Vilks pastāstīja, ka Nacionālās enciklopēdijas rašanās priekšvēsture ir skarba. Pēc 1991. gada Latvijas enciklopēdijas redakciju denacionalizēja. Bija paredzēts, ka redakciju enciklopēdijas sagatavošanai sadalīs valsts apgādos, bet enciklopēdiju jāizdod privātās orga-

nizācijās. Šī ideja iestrēga Izglītības un zinātnes ministrijā. No iepriekšējās enciklopēdijas redakcijas gandrīz viss gāja zudībā.

Otrais etaps īstenojās 2006. – 2007. gadā, kad uzņēmums "Diena" bija saņēmis piedāvājumu izdot latviskoti Zviedrijas Nacionālo enciklopēdiju, un radās doma, ka no tās varētu atvasināt Latvijas Nacionālo enciklopēdiju. Tika izveidota darba grupa. Arī šī ideja noslāpa Izglītības un zinātnes ministrijā. Trešais mēģinājums sākās kultūras ministres Žanetes Jaunzemes–Grendes laikā. Tika veiktas sarunas, kurās piedalījās arī LZA prezidents Ojārs Spārtis, viceprezidents Tālavis Jundzis un Senāta priekšsēdētājs Jānis Stradiņš. Sarunās tika apspriesta enciklopēdijas veidošana, iespējams, LZA paspārnē. Sarunās piedalījās arī pieredzējuši redaktore Ieva Jansone. Atkal tika izveidota darba grupa, tā satikās vairākas reizes. Tomēr galu galā atbildību par Nacionālās enciklopēdijas veidošanu uzņēmās Latvijas Nacionālā bibliotēka. Darbam tika piešķirts finansējums līdz 2018. gadam. Pašlaik Nacionālā bibliotēka nodrošina enciklopēdijas veidotājiem ne tikai infrastruktūru, bet arī piekļuvi informācijas resursiem.

A. Vilks uzsvēra, ka enciklopēdijas veidošanas darbs ir jāturpina nepārtraukti, tāpēc finansējuma pieejamība pēc 2018. gada ir satraucošs jautājums. Lai nodrošinātu, ka finansējums netiek pārtraukts, Nacionālās enciklopēdijas vieta un tiesības ir jānostiprina speciālā Nacionālās enciklopēdijas likumā. Šādu ideju savulaik ir paudis akadēmiķis Jānis Stradiņš. Šāds likums līdz šim nav pieņemts, ir tikai norma likumā par Latvijas Nacionālo bibliotēku, kas nosaka, ka LNB atbild par Nacionālās enciklopēdijas veidošanu.

Turpinājums no 2.lpp.

NE galvenais redaktors Valters Ščerbinskis pastāstīja par NE izveidošanas mērķi. NE izveidošana balstās divos būtiskos apsvērumos: pirmkārt, tas ir universāls informācijas resurss latviešu valodā, otrkārt, tas ir uzticams, zinātnieku sagatavots informācijas resurss. NE pamatvērtības būs nacionālās valodas bāze un augsta ticamība.

Galvenais redaktors savā ziņojumā norādīja, ka enciklopēdijas mērķis ir zināšanu koncentrēšana, sistematizēšana un pieejamības nodrošināšana latviešu radītu zināšanu kopumā latviešu valodā. Tikai universāla enciklopēdija ļauj personām, kurām vienīgā valoda ir latviešu, iegūt zināšanas par pasaules pamatproblēmām, neizmantojot citu valodu starpniecību. Galvenais redaktors uzsvēra arī, ka akadēmiskais aspekts, konkrēto autoru atbildība un konsekventa metodoloģiska pieeja nodrošina enciklopēdijas kvalitāti un līdz ar to ticamību. Un, visbeidzot, – universāla enciklopēdija tieši un bez starpniekiem veicina zinātnes un terminoloģijas attīstību, kā arī ir uzskatāms un pārliecinošs paveikta rādītājs. Enciklopēdija parāda, ko nācija spēj.

Paredzēts, ka NE veidos Latvijas zinātnieki – lēnām, bet pamatīgi. Enciklopēdijas veidotājiem nav izteiktas nekādas prasības pēc apjoma, taču ir nepārprotami norādīts, ka saturam jābūt kvalitatīvam.

Enciklopēdijas veidošanas pamatprincipi:

- universālisms (klasiskās enciklopēdijas pieeja);
- nozīmīgs Letonikas īpatsvars sniegtajā informācijā;
- virtuālā vide; plāni par drukātu enciklopēdiju (tuvākajā laikā paredzēts tikai Latvijas sējums).

Līdz šim paveiktas:

- galvenajos vilcienos izveidota virtuālās enciklopēdijas metodika;
- izveidotas zinātņu nozaru hierarhijas, uzrakstīti un izredģēti ap 200 šķirklju,
- ap 100 šķirklju sagatavoti dažādās stadijās.

V. Ščerbinskis skaidroja, ka pagaidām uzsvars likts uz lielajiem konceptuālajiem rakstiem (apjoms 15 000 līdz 25 000 zīmēm ar atstarpēm) un pasaules mērogu. Darbā iesaistīti vairāki simti dažādu nozaru speciālistu.

NE ir iedibinātas vairākas struktūrvienības, kas rūpējas par NE **sagatavošanu**: NE Padome (31 amatpersona, padomi vada kultūras ministre, darbojas augstskolu rektori, muzeju, arhīvu un citu iestāžu vadītāji), NE Nozaru redakcijas kolēģija (55 dažādu jomu speciālisti, kuri nodrošina saikni ar attiecīgo nozari un eksperta padomu) un NE Ilustrāciju redakcijas kolēģija (16 dažādu veidu ilustrāciju speciālisti, ilustratīvā materiāla glabātuvju vadītāji). Enciklopēdijas tehniskais risinājums tiek veidots, sadarbojoties ar šīs jomas speciālistiem ārpus redakcijas.

Pirms sava viedokļa izteikšanas, eksperti uzdeva vairākus skaidrojošus jautājumus un saņēma atbildes:

1) kāds ir sadalījums starp Latvijai veltīto un vispārīgo enciklopēdijas daļu? Cik liels būs Letonikas īpatsvars visā enciklopēdijā (A. Klotiņš)? Šie jautājumi izskanēja visā konsīlijā laikā, V. Ščerbinska atbilde – NE sagatavošanu sāks ar lielajiem konceptuālajiem šķirkljiem, Latvijas sadaļā teoriju nebūs jāatkārto. Latvijai un Letonikai būs atvēlēta pienācīga daļa. Šobrīd nav iespējams pateikt precīzu sadalījumu un tas arī praktiski ir ļoti sarežģīti nosakāms;

2) vai ir pieejami Latvijas enciklopēdiskās vārdnīcas (t. s. Apiņa enciklopēdijas) materiāli (V. Holcmane). A. Vilks paskaidroja, ka tas ir privāts īpašums, nav pieejams. V. Ščerbinskis paskaidroja, ka šie materiāli nodoti letonika.lv rīcībā. Pēteris Apinis neveidoja enciklopēdiju virtuālai videi, līdz ar to metodika šķirklju veidošanā, to apjoms ievērojami atšķiras. Pārņemto esošo un domāt, kā to pārveidot, ir ievērojami grūtāk nekā veidot no jauna, tāpēc redakcija izlēma sākt rakstu veidošanu pilnībā no jauna.

3) kā un vai notiks teksta un ilustrāciju redkolēģiju sadarbība (D. Lāce)?

V. Ščerbinskis paskaidroja, ka teksts ir primārais, bet arī ilustrācijas, piem., reprodukcijas, ir ļoti svarīgas. Sadarbība notiks konkrētu šķirklju līmenī. A. Vilks piebilda, ka enciklopēdijas veidotāji meklē jaunas vizuāli interesantas ilustrācijas, lai izvairītos no daudzkārt publicētajiem un pārpublicētajiem attēliem.

4) kāda būs saistība ar citiem enciklopēdiskiem izdevumiem un pieejamība tiem (J.Krastiņš)? V. Ščerbinskis atbild, ka tehnisku ierobežojumu uz saitēm nav. Būs atvērtas dažas saites uz svarīgākajiem enciklopēdiskajiem izdevumiem, kuros atrodama papildinošā informācija (saite uz Vikipēdiju nebūs).

5) ko nozīmē atšķirības metodikā, kā tās izpauzīsies (G. Kitenbergs)?

V. Ščerbinskis atbild, ka virtuālā enciklopēdija joprojām ir enciklopēdija, tāpēc ir nepieciešami metodiski norādījumi, ar kuru palīdzību tiek veidoti šķirklji. Tajā pašā laikā virtuālās enciklopēdijas metodikā ir diezgan būtiski atšķirīgi elementi, ja salīdzina ar drukāto enciklopēdiju.

Konsīlija slēdziens

NE satura un formas atbilstība Latvijas sabiedrības vajadzībām

NE galvenā redaktora sniegtā informācija

Ir paredzēts, ka NE pamatelements būs latviešu valodā izdota vispārīga (universāla) satura enciklopēdija virtuālajā vidē, un tā tiek gatavota vispirms. Gatavojoties Latvijas valsts simtgadei, tiks izdots arī drukāts enciklopēdiskais izdevums par Latviju, kas būs gan faktoloģiski bagāts, gan arī poligrāfiski augstvērtīgs izdevums. No šī izdevuma informācija par Latviju nonāks arī virtuālajā vidē.

Virtuālās un drukātās enciklopēdijas izdošanas tehnoloģijas atšķiras. Virtuālās enciklopēdijas metodika galvenajos vilcienos ir sagatavota, tāpēc pašlaik tiek risināti Latvijas sējuma satura uzbūves (tematiskais sadalījums) un metodikas jautājumi (tipveida shēmas, rakstu apjomi).

Saturu virtuālajā vidē var būt mainīgs un tas ir attīstāms: papildināms un atjaunināms. Enciklopēdijas struktūras pamatelementi ir zinātņu nozares. Līdz šim NE saturā ir iekļautas 55 nozares (NE Nozaru redakcijas kolēģijā ir 55 atbildīgie).

Katras nozares satura veidošanā lielākā atbildība ir Nozaru redakcijas kolēģijas loceklim, kurš uzņemas atbildību par konkrētās nozares sadaļas pārraudzīšanu. Šis speciālists ir en-

ciklopēdijas redakcijas saite ar nozari. Bez Nozaru redakcijas kolēģijas locekļiem NE redakcijai būtu neiespējami sazināties ar zinātniekiem. Šobrīd izveidotā sistēma ļauj salīdzinoši veiksmīgi atrast autorus, gan arī vadīt kvalitātes pārraudzības procesu. Nereti Nozaru redkolēģijas locekļi veido nozares darba grupu, kurā ietilpst atzīti nozares speciālisti, un sagatavotā informācija tiek kolektīvi apspriesta un koriģēta. Nozaru redkolēģijas loceklis atbild par konkrētās nozares šķirklju satura izvēli, tostarp izvēlas personības, par kurām sniegt informāciju, attēlus un citus šķirklja lapas atribūtus. Rakstu sagatavotājiem tiek piedāvāta tipveida shēma katrai rakstu kategorijai. Rakstu apjoms ir noteikts.

Galvenais redaktors skaidroja enciklopēdijas **tehnisko risinājumu**. Viņš parādīja rediģēšanas vidi "Tilde" un tās funkcijas (datu bāzes, multimediju, kategoriju koks, iekšējie resursi, rediģēšanas iespējas utt.) un demonstrēja enciklopēdijas šķirklja risinājumu. Šķirklja lapa ietvers tekstu un papildus informāciju – attēlus, ziņas par šķirklja teksta autoru.

Galvenais redaktors stāstīja arī par NE tehnoloģisko attīstību – rediģēšanas platne pārceļta uz LNB servera, pilnveidota rediģēšanas vide, sākts darbs pie publiskās vides izveides.

Ekspertu atzinums

Enciklopēdijas saturs un tehniskais risinājums redakcijas ietvaros ir pārdomāts, tomēr potenciālie NE lietotāji to nav izpratuši un tas ir radījis maldīgu priekšstatu par NE. Līdz šim nav bijis pietiekami daudz informācijas, lai novērtētu enciklopēdijas satura, formas un tehniskā risinājuma atbilstību lietotāju ērtībām (E. Tamanis, K. Bitenieks, I. Vītola).

Sabiedrībai nav pietiekoši izskaidroti vispārīgie NE veidošanas principi: kāda daļa enciklopēdijā būs atvēlēta informācijai par Latviju, cik un kāda būs vispārīgā informācija, kas ir mērķauditorija, kāds ir tehniskais risinājums (I. Jansone, I. Vītola). Uz šo komentāru NE galvenais redaktors atbildēja, ka par enciklopēdiju ir stāstīts dažādās auditorijās – skolās, zinātnieku sabiedriskās organizācijās, tie pārrunāti NE institūcijās, kurās ietverta liela daļa zinātniskās sabiedrības, tostarp vadošie augstskolu pasniedzēji. NE arī turpmāk pieliks lielas pūles, lai sabiedrībai skaidrotu enciklopēdijas veidošanas principus.

Neskaidrība par enciklopēdijas kopējo struktūru kavē ekspertu un zinātniskās sabiedrības izpratni par enciklopēdiju kā kopumu, šķirklju hierarhiju. (I. Jansone "skeletonam" būtu jābūt skaidram – J. Krastiņš). Pēc pieejamās informācijas rodas priekšstats, ka šķirklju saraksts ir pārāk izplūdis vai pārmērīgi sarežģīts. V. Ščerbinskis paskaidroja, ka virtuālajā vidē enciklopēdija netiek veidota pēc šķirklju sarakstiem, bet gan pielāgojoties nozaru iekšējai hierarhijai, kas ļauj aptvert un sākt ar svarīgāko, konceptuālāko.

Tā kā enciklopēdijas šķirklju apjoms ir ierobežots, ir jautājums – kāda informācija tiks iekļauta. Piemēram, par kādām personībām būs pieejama informācija, kas to izvēlēsies (I. Jansone)? V. Ščerbinskis atkārtoti izskaidroja, ka virtuālajā enciklopēdijā šķirklju skaits nav ierobežots un ilgākā termiņā enciklopēdijā nonāks visa svarīgākā informācija. Personāliju izvēli nosaka un noteikts attiecīgo nozaru speciālisti.

Eksperti šaubījās, kā tiks izvēlēti teksti no jau esošajiem enciklopēdiskajiem izdevumiem, piemēram, fizikas enciklopēdijas (M. Baltiņš). V. Ščerbinskis paskaidroja, ka informācijas avotu izvēle attiecīgajiem šķirkljiem ir pilnībā rakstu autoru kompetence. No jau esošajiem enciklopēdiskajiem izdevumiem tiešā veidā raksti netiks pārņemti, jo virtuālajā vidē ir atšķirīgas publicēšanas prasības un priekšrocības.

Izpratne par enciklopēdijas adresātu ir nepieciešama. No tā ir atkarīga informācijas pasniegšanas forma, attēlu un teksta attiecība. Lai ieinteresētu, piemēram, jauniešus, enciklopēdijai jābūt ne tikai izglītojošai, bet arī atraktīvai, veidotai jauniešiem saprotamā izteiksmes formā un atbilstoši jaunākajām tehnoloģiskajām iespējām (piemēram, kustīgi teksti utt.) (R. Andersone). No otras puses, tā nedrīkst zaudēt nopietna zinātniska izdevuma īpašības un saturu. Attēla un teksta attiecība: dažkārt attēls ir svarīgāks par tekstu (V. Villerušs).

Sadalījums starp Latvijai veltīto un vispārīgo enciklopēdijas daļu ir ļoti svarīgs jautājums. Latvijas sabiedrību vairāk interesē plašākos ziņas par Latviju, jo vispārīgas ziņas ir viegli iegūstamas citos enciklopēdiskos izdevumos, turpreti par Latviju ticama apkopota informācija nav pieejama. Jo ātrāk tiks uzākta Latvijas sadaļas gatavošana, jo labāk (R. Andersone).

Eksperti izteica šaubas, vai enciklopēdijas saturs, ko veidos redkolēģijas locekļi un viņu izveidotās "komandas", apmierinās visus enciklopēdijas lietotājus? No otras puses, viņi atzina, ka enciklopēdijā visu nevar iekļaut, tāpēc izvairīties no neapmierinātības pilnībā ir neiespējami (I. Gubenko). Valters Ščerbinskis atkal skaidroja, ka satura enciklopēdijai veidos ne tikai Nozaru redakcijas kolēģijas locekļi, bet – vēl lielākā mērā – simtiem autoru, kuru sarakstītie šķirklji būs pamats enciklopēdijai. Tajā pašā laikā šķirklju autoru izvēle ir Nozaru redakcijas kolēģijas locekļu kompetence.

Virtuālās vides izvēle ir labs tehniskais risinājums. Virtuālās enciklopēdijas priekšroka ir ērta meklēšana (I. Vītola, E. Tamanis). Tehniskās iespējas ir plašas un pastāvīgi papilinās. Tomēr nav pareizi uzsvērt virtuālās vides izvēli kā "inovatīvu risinājumu" – kas šodien ir inovatīvs, rīt jau ir vēsture (I. Vītola). V. Ščerbinskis uzsvēra, ka virtuālo vidi pašu par sevi enciklopēdijas veidotāji nekad nav uzskatījuši par "inovatīvu". Inovatīvi būs atsevišķi tehnoloģiskie risinājumi virtuālajā vidē.

Esošās iespējas ir jāizmanto iespējami pilnīgi, piemēram, ir jābūt iespējai piekļūt enciklopēdijai no mobilā telefona, jāizmanto infografika (E. Tamanis, I. Gubenko).

NE satura kvalitātes standarts un tā nodrošināšanas metodes

NE galvenā redaktora sniegtā informācija

NE kvalitātes standarts ir pārliecība, ka NE jābūt augstas kvalitātes un augstas ticamības informācijas avotam, augstu kvalitāti un augstu ticamību saprotot pēc zinātnē pieņemtajiem principiem (precīzs jautājuma atspoguļojums, pārliecinoši izziņas avoti, labs rakstības stils, utt.).

Enciklopēdijas kvalitāti nodrošinās vairāki faktori: pirmkārt, tas, ka teksti nav anonīmi. Publicētās informācijas ticamību ļaus novērtēt arī pievienotais avotu saraksts.

Nozaru redkolēģijas darbā ir iesaistīti kvalificēti speciālisti, un arī tekstu autori tiek rūpīgi izvēlēti. Šķirklju rakstītājus iesaka Nozaru redakcijas kolēģijas locekļi. Autoru izvēle līdz šim šaubas nav radījusi. Autoru kopums nepārtraukti papilinās.

Pēc teksta uzrakstīšanas, to rūpīgi pārbauda redaktore. Šaubu gadījumos tiek pieprasītas recenzijas. Visbeidzot, virtuālajā vidē atklātās nepilnības var labot jau publicētajos materiālos.

Ekspertu atzinums

Nozaru redakcijas kolēģijas locekļu un šķirklju rakstītāju kvalifikācijai būs izšķiroša nozīme enciklopēdijas kvalitātes nodrošināšanai un enciklopēdijas teksta ticamībai, kas savukārt ietekmēs tās izmantošanu un popularitāti (akad. S. Cimermanis).

Vislabākie speciālisti ir ļoti noslogoti, var nepieņemt darbam enciklopēdijas veidošanā vai veikt to sasteigti, pavirši (D. Lāce). NE redaktors piedāvā iespēju sabiedrībai pārliecināties par rakstu autoru kvalifikāciju no publicētās papildu informācijas.

D. Lāce ar jautājumu – cik liela ir universitāšu zinātnisko prorektoru loma – pievērsa uzmanību, plašākai augstākas izglītības iestāžu potenciāla izmantošanai. V. Ščerbinskis paskaidroja, ka zinātnisko prorektoru loma enciklopēdijas tapšanā nav īpaši norādīta. Ir atsevišķi zinātniskie prorektori (vai prorektori vispār), kuri ir deleģēti un attiecīgajām augstskolām piedalīties NE padomes darbā. Daži bijušie prorektori ir Nozaru redakcijas kolēģijas sastāvā.

Eksperti atzina, ka informācijas apjoms ir liels un strauji pieaug. NE redakcijā ir tikai piecas redaktores (ir 55 nozares) – vai tās spēs tikt galā ar visu darbu, lai nodrošinātu augstu kvalitāti? Vēlams, lai enciklopēdijas redakcijā būtu gan zinātniskie redaktori, gan literārie redaktori (V. Holcmane).

Latviešu valodai atbilstošas terminoloģijas lietojums NE NE galvenā redaktora sniegtā informācija

Enciklopēdijas Nozaru redakcijas kolēģijā ir piesaistīts terminologs. Par terminoloģiju rūpējas arī NE redaktori. Virtuālajā vidē terminoloģijas nepilnības ir iespējams labot pat sagatavotā un jau publicētā tekstā.

Ekspertu atzinums

Ir svarīgi, lai enciklopēdijā būtu lietota pareiza un nevainojama terminoloģija (M. Baltiņš, R. Andersone, J. Krastiņš, V. Villerušs). Enciklopēdijā jānovērš prakšē ieviesusies kārtība, ka vienu un to pašu jēdzienu dažādi autori vai dažādās augstskolās sauc dažādi (J. Krastiņš). Jau pirmajā reizē publicētajam terminam ir jābūt pietiekoši precīzam.

Vairākas jomas ir jāatklāj no jauna, piemēram, ir jāraksta Latvijas mākslas vēsture par grāmatmākslu (V. Villerušs). Šajās jomās nav apstiprinātu akadēmisku terminu. Nav atrodami arī angļu termini. Šajās jomās paredzams liels terminoloģijas darbs – terminu izvēle un terminu paralēlo formu analīze.

Jābūt gataviem, ka LZA Terminoloģijas darba apsūkuma dēļ terminu veidošana ir iekavējusies un vairākās jomās termini ir radušies spontāni un nekoordinēti, bez valodas speciālistu kontroles (G. Kitenbergs). Kā atzina M. Baltiņš, jebkura enciklopēdija ir terminu pārskatīšanas periods. No sniegtajiem paskaidrojumiem nav skaidrs, kā terminu pārskatīšana notiks. Priekšlikums – visos gadījumos iespējami lietot esošo terminoloģiju, un, ja tā neder vai ir pretrunīga, tas jāpaskaidro.

Lai nodrošinātu augstu valodas kvalitāti, NE redakcijai ir cieši jāsadarbības ar valsts valodas institūcijām.

Jāparedz svešvārdu skaidrojumu iekļaušana NE.

Enciklopēdijas Nozaru redakcijas kolēģijā darbojas terminologs, taču ar to var izrādīties par maz. Efektīvāks risinājums varētu būt enciklopēdijas redakcijas cieša sadarbība ar LZA Terminoloģijas komisiju (M. Baltiņš).

Citi ekspertu izgaismoti aspekti.

NE kā Nacionālās enciklopēdijas abreviatūra nav veiksmīga izvēle – ir jāmeklē pozitīva izteiksmes forma (I. Vītola).

Apkopotais slēdziens

Nacionālās enciklopēdijas nozīme Latvijas sabiedrībai netiek apšaubīta. Interese par šī vēsturiskā izdevuma veidošanu ir liela. Enciklopēdijas veidošana kopumā tiek vērtēta atzinīgi. Eksperti novēlēja izveidot NE tādu, lai tā būtu pirmā vieta Latvijā un citur, kur meklē informāciju par Latviju un pasauli latviešu valodā.

Institucionālā uzbūve atbilst un sekmē enciklopēdijas mērķu izpildi; metodika ir procesā; šķirklju saraksts un nozaru hierarhija sekmē darba veikšanu. Svarīgākie uzdevumi ir autoru iesaistīšana darba procesā, budžeta plānošana, komunikācija ar sabiedrību par enciklopēdiju. Plāni: metodiskās bāzes pilnveidošana, virtuālās vides izveide, sadarbība ar dažādām institūcijām, resursu bāze.

Tomēr jāatzīst, ka pastāvīgs darbs NE veidošanā un atjaunošanā, kas enciklopēdijām ir nepieciešams drošai un ilgtspējīgai pastāvēšanai, pagaidām nav nodrošināts, jo neliels finansējums ir piešķirts tikai līdz 2018. gadam – ir nepieciešams pieņemt likumu par Nacionālo enciklopēdiju, kas nostiprinātu enciklopēdijas tiesības. Arī ātra NE izveidošana nav sagaidāma, jo pieejamie darba resursi, salīdzinot ar veicamo darbu apjomu, ir ļoti ierobežoti.

Enciklopēdijas redakcijā ir izvēlēta darba forma, kas atbilst trūcīgajiem darba un finanšu resursiem, vairāk ļaujoties uz ekspertu un šķirklju rakstītāju devumu.

Šāda darba forma uzliek augstas prasības NE kvalitātes nodrošināšanai – eksperti vēlētos gūt lielāku pārliecību, ka ar pieejamajiem resursiem un speciālistiem tas izdosies.

NE ir nenovērtējama loma un atbildība pareizas latviešu valodas un latviešu terminoloģijas attīstībā un ieviešanā, pētniecībā un ikdienā.

Vēlams plašāk informēt zinātnisko sabiedrību par enciklopēdijas veidošanu. Kaut gan enciklopēdijas veidotāji ir skaidrojuši tās ideju un virzību skolās un augsta līmeņa zinātniskās sabiedrības organizācijās (piemēram, Profesoru asociācijā), informācija vēl nav sasniegusi visus, potenciālos enciklopēdijas izmantotājus. Piemēram, reģionālās augstskolās ir visai maz informācijas par enciklopēdijas iecerī.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas priekšsēdētāja, akademiķe **Raita Karnīte**

Aizstāvēšana

2016. gada 11. jūlijā plkst. 13.00 Latvijas Universitātē zinātniskā grāda pretendente **AIJA GERIŅA-BĒRZIŅA** promocijas darbu **“Ķīmijterapijas devas noteikšanas būtība un toksitātes prognozēšana, izvērtējot cisplatīna klirensu onkoloģiskiem pacientiem ar dažādu taukaidu masu”** neaizstāvēs.

.

2016. gada 4. jūlijā plkst. 13.00 Baltijas Starptautiskā akadēmijā (BSA) Ekonomikas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Lomonosova 4, 319. auditorijā.

PO YUAN HSIAO

doktora (*Dr. oec.*) zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs ekonomikas promocijas darbu **“Integrācija un brīvo ekonomisko zonu reģionālās ekonomikas attīstība Taivānā un Ķīnā”**.

Recenzenti: *Dr. oec.* Tatjana Muravskā (Latvijas Universitātē), profesore; *Dr. oec.* Olga Lavriņenko (Daugavpils Universitātē), vadošā pētniece; *PhD Mosad Zineldin (Linnaeus University)* profesors Zviedrijā.

Ar promocijas darbu var iepazīties BSA bibliotēkā Rīgā, Lomonosova 1, kā arī augstskolas mājaslapā www.bsa.edu.lv.

.

2016. gada 24. augustā plkst. 11.00 Liepājas Universitātē (Lielajā ielā 14, 227. telpā) notiks Liepājas Universitātes Pedagoģijas zinātņu nozares promocijas padomes sēde, kurā

ARTURS MEDVECKIS

aizstāvēs promocijas darbu **“Kārlis Rūdolfs Kreicbergs un viņa laiks: identitāte pedagoga dzīvesdarbībā”** pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai vispārīgās pedagoģijas (pedagoģijas vēsture) apakšnozarē.

Darba recenzentes: vadošā pētniece, emeritētā profesore *Dr. paed.* Aida Krūze (Latvijas Universitātē); profesore *Dr. paed.* Velta Ļubkina (Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā); profesore *Dr. paed.* Inta Klāsone (Liepājas Universitātē).

Ar promocijas darbu var iepazīties Liepājas Universitātes bibliotēkā, Liepājā, Lielajā ielā 14, kā arī LiepU interneta vietnē www.liepu.lv.

.

2016. gada 25. augustā, plkst. 10.00 Latvijas Lauksaimniecības universitātē Lauksaimniecības zinātņu nozares Laukkopības apakšnozares promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, Lielā ielā 2, 123. auditorijā

LĪGA VILKA

aizstāvēs promocijas darbu **“Lielogu dzērveņu ogu puves un to ierosinātāji Latvijā”** Lauksaimniecības doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: Latvijas Lauksaimniecības universitātes docente *Dr. agr.* Gunita Bimšteine; Latvijas Universitātes profesors *Dr. habil. biol.* Īzaks Rašāls; Dārkopības institūta vadošā pētniece *PhD* Inga Moročko-Bičevska.

Ar promocijas darbu var iepazīties LLU Fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2 un internetā http://lufb.llu.lv/promoc_darbi.html.

.

2016. gada 25. augustā plkst. 14.00 Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 115. auditorijā, RTU Vides zinātnes nozares RTU promocijas padomes P-19 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

par tēmu **“Novel methods for integrated assessment of industrial symbiosis and energy efficiency”**.

Oficiālie recenzenti: profesors, inženierzinātņu doktors Ritvars Sudārs (Latvijas Lauksaimniecības universitātē); inženierzinātņu doktore Elīna Dāce (Rīgas Tehniskā universitātē), profesore; inženierzinātņu doktore *Žaneta Stasiškienė* (Kaunas Tehnoloģiskā universitātē, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā Mūkusalas ielā 3 un Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē 602. kabinetā.

.

2016. gada 25. augustā, plkst. 16.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 701. telpā, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

LAURA VIKELE

aizstāvēs promocijas darbu **“Bionoārdošu dabas polimēru izmantošana iepakojamā papīra ipašību uzlabošanai”** ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. habil. sci. ing.* Mārtiņš Kalniņš; *Dr. chem.* Oskars Bikovens; *Dr. habil. chem.* Andris Zicmanis.

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

.

2016. gada 30. augustā plkst. 13.00 Latvijas Lauksaimniecības universitātes Vides zinātnes nozares Vides inženierzinātnes apakšnozares promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, Akadēmijas ielā 19, Vides un būvzinātņu fakultātes 117. auditorijā promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai Vides inženierzinātnē aizstāvēs

VIESTURS KALNIŅŠ.

Tēma: **“Gaisa piesārņojuma sinerģiskā efekta novērtējums ar bioindikācijas un vides parametru metodēm”**.

Recenzenti: Rīgas Tehniskās universitātes profesore *Dr. habil. sci. ing.* Dagnija Blumberga; Rīgas Tehniskās universitātes profesors *Dr. sc. ing.* Mārtiņš Gedrovičs; Lietuvas Aleksandra Stulginska universitātes Mežzinātņu un ekoloģijas fakultātes profesors *Dr. Vitas Marozas*.

Ar promocijas darbu var iepazīties LLU Fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2 un internetā http://lufb.llu.lv/promoc_darbi.html.

.

LU Pedagoģijas zinātņu nozares Promocijas padomes atklātā sēdē notiks 2016. gada 30. augustā plkst. 14.00 (Jūrmalas gatve 76, V 201. auditorijā), kurā disertāciju pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

INETA STRAUTIŅA.

Temats: **“Brāļu draudzes kā reliģiskas un sabiedriskas kustības pedagoģiskais mantojums Vidzemē 18. gadsimtā”**.

Recenzenti: prof. Irēna Žogla, LU; prof. Gvido Straube, LU; asoc. prof. Alida Zigmunde, RTU.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Bibliotēkas Daudznozaru bibliotēkā: datorika, juridiskās zinātnes, teoloģija (Raiņa bulvārī 19, 203. telpa).

.

2016. gada 2. septembrī plkst. 16:00 Latvijas Universitātes Datorzinātnes nozares promocijas padomes atklātā sēdē, LU Matemātikas un informātikas institūta 413. telpā, Raiņa bulvārī 29

IVO ODĪTIS

aizstāvēs promocijas darbu **“Biznesa procesu izpildes laika verifikācija”** datorzinātņu doktora (*Dr. sc. comp.*) zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: prof. *Dr. habil. sc. comp.* A. Kalniņš (LU); prof. *Dr. sc. ing.* E. Ginters (Vidzemes Augstskola); prof. *Dr. sc. comp.* M. Augustons (Monterejas Pēcdiploma Jūrniecības Augstskola, ASV).

.

2016. gada 6. septembrī plkst. 14.00 Latvijas Universitātes Open auditorijā, Raiņa bulvārī 19, Latvijas Universitātes Medicīnas, farmācijas un bioloģijas nozaru promocijas padomes atklātā sēdē

RITA KONSTANTE

aizstāvēs promocijas darbu **“Sekundārās veselības aprūpes infrastruktūras plānošana Latvijā”** medicīnas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: doc. Signe Mežinska, LU Medicīnas fakultātē; docenta p.i. Kristaps Cirčenis, Rīgas Stradiņa universitātē; pētnieks *Jonathan Erskine*, Durham Universitātē, Lielbritānijā.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā, Rīgā, Raiņa bulvārī 19.

.

LU Pedagoģijas zinātņu nozares Promocijas padomes atklātā sēdē notiks 2016. gada 8. septembrī plkst. 14.00 (Jūrmalas gatve 76, V 201. auditorijā), kurā disertāciju pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

JELENA LAŠKOVA.

Temats: **“Pieaugušo darba mēklētāju karjeras vadības prasmju veidošanās nodarbinātības atbalsta programmās”**.

Recenzenti: prof. Irēna Žogla, LU; prof. Jānis Dzerviniks, RTA; prof. Tatjana Koke, RSU.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkas Daudznozaru bibliotēkā: datorika, juridiskās zinātnes, teoloģija (Raiņa bulvārī 19, 203. telpa).

.

2016. gada 8. septembrī plkst. 14.00 Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 115. auditorijā, RTU Vides zinātnes nozares RTU promocijas padomes P-19 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

JĀNIS VILGERTS

par tēmu **“Trīskāršās spirāles pieeja bistamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmā”**.

Oficiālie recenzenti: profesors, inženierzinātņu doktors Gatis Bažbauers (Rīgas Tehniskā universitātē); profesors, ģeogrāfijas doktors Oļģerts Nikodemus (Latvijas Universitātē); profesors, inženierzinātņu doktors *Saulius Vasarevičius* (Viļņas Ģedimīna Tehniskā universitātē).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā Mūkusalas ielā 3 un Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē 602. kabinetā.

.

2016. gada 9. septembrī plkst. 10.00 RTU Kalnciema ielā 6, 309. auditorijā notiks

ARTŪRA ZEPA

promocijas darbu **“Stratēģiskie risinājumi organizācijas ilgtspējīgai attīstībai un starptautiskai izcilībai”** aizstāvēšana Promocijas padomes “RTU P-09” sēdē ekonomikas zinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: Elīna Gaile-Sarkane, *Dr. oec.*, RTU profesore; Andrejs Čirjevskis, *Dr. oec.*, “RISEBA” profesors; *Asta Savanevičienė*, ekonomikas zinātņu doktore, Kaunas Tehnoloģiju universitātes profesore (Lietuva).

.

2016. gada 13. septembrī plkst. 15.00 LU Humanitāro zinātņu fakultātē Rīgā, Visvalža ielā 4a 402. telpā notiks Valodniecības zinātņu nozares promocijas padomes sēde, kurā

ANNA FRĪDENBERGA

aizstāvēs promocijas darbu **“Nominālā vārdarināšana Georga Mancela darbos”** filoloģijas doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. habil. philol.* I. Koškins, *Dr. philol.* L. Lauze, *Dr. philol.* A. Kuzņecovs.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā Raiņa bulvārī 19.

.

2016. gada 13. septembrī plkst. 16.00 LU Ekonomikas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu – ekonomikas doktora (*Dr. oec.*) zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

IRINA BĒRZKALNE.

Tēma: **“Komerccabiedrību kapitāla struktūras ietekme uz darbības finanšu rezultātiem.”** Nozare – ekonomika, apakšnozare – Finanšes un kredīts.

Recenzenti: *Dr. oec.* Ruta Šneidere, Latvijas Universitātes asoc. profesore; *Dr. oec.* Anastasija Vilciņa, Latvijas Lauksaimniecības Universitātes profesore; *Dr. oec.* Iveta Miētule, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas profesore.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Centrālajā bibliotēkā, Rīgā, Kalpaka bulvārī 4.

.

2016. gada 14. septembrī plkst. 15.00 Rīgā, P.Valdena ielā 3, RTU MLKF konferenču zālē (272. telpa) notiks Ķīmijas inženierzinātņu nozares RTU Promocijas padomes P-02 atklātā sēdē. Promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

INTA KIRILOVIČA.

Promocijas darba temats – **“Hidrauliskas saistvielas izstrāde domlīta romāncementa objektu restaurācijai”**.

Recenzenti: *Dr. habil. sc. ing.* Visvaldis Švinka (RTU), *Dr. geol.* Ģirts Stinkulis (LU); *Dr. Romans Kozlovskis*, (Polijas ZA).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā (Valdena ielā 5), kā arī RTU mājaslapā: www.rtu.lv.

.

2016. gada 15. septembrī plkst. 13.00 Daugavpils Universitātes (DU) Literatūrzinātnes nozares promocijas padomes atklātā sēdē, 309. auditorijā, Vienības ielā 13, Daugavpīlī

INĀRA KUDRJAJSKA

aizstāvēs promocijas darbu **“Lietuva G. Kanoviča prozā”** Filoloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Oficiālie recenzenti: asoc. prof., *Dr. philol.* Paveļs Lavriņečs (Viļņas Universitātē); prof., *Dr. philol.* Ludmila Sproģe (Latvijas Universitātē); asoc. prof., *Dr. philol.* Anna Stankeviča (Daugavpils Universitātē).

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīties Daugavpils Universitātes bibliotēkā Daugavpīlī, Vienības ielā 13, kā arī DU mājaslapā.

.

2016. gada 16. septembrī pl. 15.00 Latvijas Mākslas akadēmijas pro-

mocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Kalpaka bulvārī 13, 10. telpā

VIJA STRUPULE

doktora zinātniskā grāda mākslas zinātnē iegūšanai aizstāvēs promocijas darbu **“Dekoratīvā glezniecība Rīgas interjeros. 16. gadsimts – 18. gadsimta 3. ceturksnis”**.

Recenzenti: vadošā pētniece Rūta Kaminska (*Dr. art.*), Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija; docents Ilmārs Dirveiks (*Dr. arch.*), Rīgas Tehniskā universitātē; profesore *Krista Kodres (Dr. art.)*, Igaunijas Mākslas akadēmijas Mākslas vēstures institūts.

Ar promocijas darbu iespējams iepazīties LMA bibliotēkā (Rīgā, Kalpaka bulv. 13), LMA mājaslapā www.lma.lv.

.

2016. gada 21. septembrī plkst. 15.00 Rīgā, P.Valdena ielā 3, RTU MLKF konferenču zālē (272. telpa) notiks Ķīmijas inženierzinātņu nozares RTU Promocijas padomes P-02 atklātā sēdē.

Promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

JURIS GRĪNIŅŠ.

Promocijas darba temats – **“Bērza saplākšņa ipašību uzlabošana ar hidrotermiskās modifikācijas paņēmieni”**.

Recenzenti: *Dr. sc. ing.* Juris Mālers (RTU), *Dr. sc. ing.* Aivars Žūriņš (LV KĶI), *Dr. sc. ing.* Uldis Spulle (LLU).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā (Valdena ielā 5), kā arī RTU mājas lapā: www.rtu.lv

.

2016. gada 22. septembrī plkst. 14.00 Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 115. auditorijā, RTU Vides zinātnes nozares RTU promocijas padomes P-19 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

AIGA BARISA

par tēmu **“Modelling transition policies to a low-carbon road transport in Latvia by 2030”**.

Oficiālie recenzenti: profesors, *Dr. habil. chem.* Māris Kļaviņš (Latvijas Universitātē); *Dr. sc. ing.* Jūlija Gušča (Rīgas Tehniskā universitātē); *Dr. oec. Klaus Skytte (Technical University of Denmark, Dānija)*.

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, Valsts Nacionālajā bibliotēkā Mūkusalas ielā 3 un Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē 602. kabinetā.

.

2016. gada 23. septembrī plkst. 10.00 LU Vadībzinātnes un Demogrāfijas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu doktora zinātniskā grāda iegūšanai Vadībzinātnē (*Dr. sc. admin.*) aizstāvēs

STEFAN WILLUTZKY.

Tēma – **“Inovāciju vadības ietekmes rādītāji starporganizāciju piegādes ķēdēs”**. Nozare – vadībzinātne, apakšnozare – uzņēmējdarbības vadība.

Recenzenti: profesore *Dr. oec.* Biruta Sloka; Latvijas Universitātē; profesore *Dr. oec.* Elīna Gaile-Sarkane, Rīgas Tehniskā Universitātē; asoc. profesore *Dr. sc. adminstr.* Tatjana Vasiljeva, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola “RISEBA”.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā Rīgā, Raiņa bulvārī 19.

.

2016. gada 27. septembrī plkst. 16.00 LU Ekonomikas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu – ekonomikas doktora (*Dr. oec.*) zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

INESE ALEKSEJEVA.

Tēma: **“Latvijas patērētāju attieksme pret ģenētiski modificētiem organismiem.”** Nozare – ekonomika, apakšnozare – tirdzniecība.

Recenzenti: *Dr. habil. oec.* Baiba Rivža, LLU, profesore; *Dr. oec.* Ineta Geipele, RTU, profesore; *Dr. oec.* Elita Jermolajeva, profesore.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Centrālajā bibliotēkā, Rīgā, Kalpaka bulvārī 4.

.

2016. gada 28. septembrī plkst. 15.00 Rīgā, P.Valdena ielā 3, RTU MLKF konferenču zālē (272. telpa) notiks Ķīmijas inženierzinātņu nozares RTU Promocijas padomes P-02 atklātā sēdē.

Promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

OSKARS GRĪGS.

Promocijas darba temats – **“Uz modeli bāzēta biomasas iznākuma optimizācija un kontrole E.coli BL21 (DE3) hepatīta B korantigēna (HBcAg) producenta fermentācijas procesam ar piebarošanu”**.

Recenzenti: *Dr. sc. ing.* Jurijs Ozoliņš (RTU), *Dr. biol.* Uldis Kalnenieks (LLU), *Dr. habil. Rimvydas Simutis* (Lietuva, Kaunas Tehnoloģiju Universitātē).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā (Valdena ielā 5), kā arī RTU mājas lapā: www.rtu.lv.

.

2016. gada 9. jūnijā RTU Transporta un satiksmes nozaru promocijas padomes P-22 atklātā sēdē **KRISTĪNE CARJOVA** aizstāvēja promocijas darbu un viņai piešķīra inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu “Transporta un satiksmes” nozares “Gaisa transports un infrastruktūra” apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

.

2016. gada 9. jūnijā RTU Transporta un satiksmes nozaru promocijas padomes P-22 atklātā sēdē **SERGEJS TRETJAKOVS** aizstāvēja promocijas darbu un viņam piešķīra inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu “Transporta un satiksmes” nozares “Gaisa transports un infrastruktūra” apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

.

2016. gada 14. jūnijā LU Valodniecības zinātņu nozares promocijas padome, pamatojoties uz recenzentu atzinumiem, diskusijas un aizklātās balsošanas rezultātiem (par – 7, pret – nav, nederīgi biļeteni – nav), nolemj piešķirt **RENĀTEI MISEVIČAI-TRILLIČAI** filoloģijas doktora zinātnisko grādu valodniecības zinātņu nozares salīdzināmās un sastatāmās valodniecības apakšnozarē.

.

RTU promocijas padomes “P-05” 2016. gada 16. jūnijā sēdē piešķīra inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu enerģētikas nozares Elektroenerģētikas apakšnozarē **HASAN H. KOBAN**. Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgu biļetenu nav.

Nākošais “Zinātnes Vēstneša” numurs iznāks 2016. gada 12. septembrī

Redaktore Zaiga Kipere.

“Zinātnes